

IN VEILIGE HANDEN

De activiteiten binnen IVN Heeze-Leende worden door vrijwilligers uitgevoerd. Natuurlijk moet dat in een plezierige en persoonlijk altijd veilige omgeving gebeuren. Vandaar dat we aandacht besteden aan veiligheid binnen onze afdeling en denken we na over afspraken die gemaakt kunnen worden over de omgang met elkaar. Op initiatief van het landelijk IVN is ook door onze afdeling Heeze-Leende invulling gegeven aan het programma "In Veilige Handsen". Lees verder.

INLEIDING

Het IVN-werk is veelvormig. Kleine en grote groepen. Incidentele activiteiten, projecten, samenwerking in werkgroepen. Voorop staat dat IVN-ers altijd respectvol met elkaar en anderen omgaan. Dat betekent: rekening houden met de gevoelens, manier van leven, geaardheid, leefsituatie, cultuur en gedragingen van elkaar. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en zich kunnen ontplooiën. Zonder dat dit ten koste gaat van anderen. Daarom willen we ongewenst gedrag voorkomen. Dat kan gaan van opdringerige activiteiten tot drankmisbruik en grof gedrag, van seksuele intimidatie tot misbruik van kinderen.

Het landelijke IVN is een programma gestart onder de titel 'In Veilige Handsen'. Het programma is gericht op het respectvol met elkaar omgaan met speciale aandacht voor situaties waarin IVN-ers te maken krijgen met kinderen, jeugdigen en/of gehandicapten. Deze zijn immers kwetsbaar en vaak afhankelijk van de opstelling en het gedrag van hun volwassen begeleider(s). Het kan gaan om vervelende opmerkingen, pesterijen of zelfs seksueel misbruik.

Het bestuur heeft gesproken over dit programma en besloten handen en voeten te geven aan beleid dat ongewenste situaties moet helpen voorkomen en richtlijnen geeft hoe te handelen als een dergelijke situatie zich onverhoopt toch voordoet.

WAT VRAAGT HET LANDELIJK IVN?

Het landelijk IVN vraagt ons om aantal stappen te zetten. Daarbij kunnen we gebruik maken van een aantal hulpmiddelen, die het IVN beschikbaar heeft gesteld. Het gaat om de volgende stappen:

1. Duidelijk maken wat we verstaan onder ongewenst gedrag en seksueel misbruik
2. Opstellen van omgangsregels voor respectvol gedrag en wat te doen in situaties waarin sprake is van het niet naleven van die omgangsregels.
3. Opstellen van maatregelen om misbruik te voorkomen. Hier stelt het landelijk IVN (overigens op basis van wettelijke voorschriften) een aantal maatregelen voor:
 - a. Een gedragscode voor vrijwilligers, die met kinderen en jeugdigen werken. De gedragscode zou ondertekend moeten worden door elke vrijwilliger.
 - b. Een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor de desbetreffende vrijwilligers.
 - c. Een risicoanalyse voor activiteiten met kinderen en jeugdigen.

WAT GAAN WE DAAR ALS LOKALE AFDELING MEE DOEN?

Als vereniging hebben we een maatschappelijke verantwoordelijkheid, ook als het gaat om respectvol omgaan met elkaar en het creëren van een veilige omgeving voor alle betrokkenen in het algemeen en kwetsbare doelgroepen in het bijzonder.

Bovenstaande maatregelen vormen zeker geen garantie dat er zich nooit een probleem zal voordoen. Wel maken we daarmee naar elkaar en naar onze omgeving duidelijk waar wij voor staan en wat we verwachten van elkaar en van anderen die bij onze activiteiten zijn betrokken. Daarom

gaan we werk maken van een aantal van bovenstaande maatregelen. Als bestuur gaan we echter niet overal in mee.

- Gezien de activiteiten die we uitvoeren (wandelingen, cursussen, doe-activiteiten, steeds met meerdere mensen) vinden we een uitgebreide risicoanalyse niet noodzakelijk. Het kost veel tijd en zal geen problemen voorkomen.
- We stellen geen (formele) vertrouwenscommissie in. We denken dat het bestuur een tijdelijke commissie kan samenstellen op het moment dat dat daadwerkelijk nodig is. De voorzitter van het bestuur fungeert als contactpersoon.

WELKE MAATREGELEN STELLEN WE VOOR?

- We maken duidelijk wat wij verstaan onder ongewenst gedrag en seksueel misbruik (zie Bijlage 1).
- We stellen een gedragscode voor (zie Bijlage 2).
- We stellen een aparte gedragscode op voor vrijwilligers die regelmatig met jeugdigen of andere kwetsbare groepen werken (zie Bijlage 3). Die gedragscode wordt door elke vrijwilliger die regelmatig werkt met jeugdigen ondertekend.
- De voorzitter van het bestuur fungeert als contactpersoon voor situaties die samenhangen met deze materie. De voorzitter zoekt in voorkomende situaties naar een vertrouwenspersoon of vertrouwenscommissie die zich inhoudelijk gaat bezighouden met de desbetreffende situatie.
- We stellen een procedure vast hoe een probleemsituatie wordt aangepakt (zie Bijlage 4).
- Voor vrijwilligers, die met kinderen of jongeren werken, vragen we een VOG aan.

BIJLAGE 1 WAT VERSTAAN WE ONDER ONGEWENST GEDRAG EN SEKSUEEL MISBRUIK?	3
BIJLAGE 2 GEDRAGSCODE	4
BIJLAGE 3 GEDRAGSCODE VOOR OMGANG MET MINDERJARIGEN	5
BIJLAGE 4 WAT DOEN WE ALS ER ONGEWENST GEDRAG PLAATSVINDT?	6

BIJLAGE 1

WAT VERSTAAN WE ONDER ONGEWENST GEDRAG EN SEKSUEEL MISBRUIK?

Ongewenst gedrag: iedere vorm van aandacht of gedrag die door iemand als onprettig wordt ervaren. Dat kunnen al dan niet seksueel getinte opmerkingen zijn, grapjes of een manier van kijken, die door de persoon op wie die gericht zijn als onprettig wordt ervaren. Het kan ook gaan om pesten, inbreuk op privacy, zoals meeluisteren met vertrouwelijke gesprekken of in iemands spullen snuffelen, discriminatie, overmatig alcohol- of drugsgebruik, bedreiging, agressie of zelfs geweld. In geval van (vermoedens van) strafbare feiten zoals diefstal, bedreiging of aanranding wordt de politie ingeschakeld.

Seksueel misbruik: Het betrekken van kinderen (of andere minder weerbare personen) bij de bevrediging van seksuele gevoelens. Bij kinderen is het van belang dat ze vaak nog weinig over seksualiteit weten. Ze herkennen seksueel gedrag soms niet als misbruik en weten niet hoe ze hun grenzen kunnen aangeven. Seksuele handelingen van welke aard dan ook en intieme relaties met jeugdige deelnemers zijn onaanvaardbaar. Dat geldt ook voor het ingaan op seksueel getinte toenaderingspogingen vanuit een jeugdige deelnemer. In deze notitie stellen we de termen 'seksueel misbruik' en 'misbruik' gelijk aan elkaar.

BIJLAGE 2 GEDRAGSCODE

1. IVN Heeze-Leende staat voor goede omgangsvormen. Respect voor elkaar, gelijkwaardigheid, integriteit, eerlijkheid en veiligheid vormen de basis voor de manier waarop we binnen onze IVN-afdeling met elkaar en anderen omgaan.
 2. IVN-vrijwilligers zorgen voor een omgeving en een sfeer waarbinnen deelnemers aan IVN-activiteiten in het algemeen maar kinderen en jongeren in het bijzonder zich veilig en gerespecteerd voelen.
 3. Zowel de vrijwilligers van IVN Heeze-Leende als deelnemers aan activiteiten van het IVN hanteren onder alle omstandigheden goede omgangsvormen.
 4. Ten opzichte van kinderen en jongeren onthouden IVN-vrijwilligers zich van elke vorm van seksuele benadering en misbruik. Alle seksuele handelingen, -contacten en -relaties jeugdigen tot 18 jaar zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.
 5. Elke IVN-vrijwilliger heeft het recht om deelnemers aan een IVN-activiteit, die zich schuldig maken aan ongeoorloofd gedrag uitsluiten van verdere deelname aan de activiteit.
 6. In geval van ongewenst gedrag kan een IVN-vrijwilliger of deelnemer van een IVN-activiteit - als slachtoffer (c.q. ouder/verzorger) of getuige - daarvan melding maken bij de voorzitter of één van de andere bestuursleden van de IVN afdeling.
 7. Bij vermoedens van seksueel misbruik is een vrijwilliger verplicht hiervan melding te maken bij de daarvoor door het bestuur aangewezen personen.
 8. In die gevallen waar de gedragscode niet (direct) voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaald gedrag zal de vrijwilliger in de geest van de gedragscode handelen en zo nodig daarover in contact te treden met een door het bestuur aangewezen persoon.
- *Het bestuur is gerechtigd in situaties van ongewenst of ongeoorloofd gedrag passende maatregelen te nemen zoals uitsluiting van activiteiten, roeyement als lid en/of aangifte bij de politie.*
 - *Het bestuur draagt er zorg voor dat IVN-vrijwilligers de inhoud van deze omgangsregels kennen. Ook zorgt het bestuur ervoor dat deelnemers aan IVN-activiteiten van deze regels kennis kunnen nemen.*
 - *Zo vaak als nodig, maar ten minste één keer in de drie jaar worden deze regels geëvalueerd door het bestuur en zo nodig bijgesteld. Dit gebeurt voorafgaand aan de algemene ledenvergadering waarna eventuele wijzigingen aan de algemene ledenvergadering kan worden voorgelegd. De eerste maal gebeurt dit bij de ALV van 2016.*

Veel grenzen in het contact tussen vrijwilligers en jeugdige deelnemers zijn niet eenduidig. Het ene kind wil even op schoot zitten als het troost zoekt, het andere kind heeft behoefte aan een aai over de bol en weer een ander kind vindt het niet prettig om aangeraakt te worden. Hierover kunnen nooit exacte grenzen worden afgesproken die voor alle kinderen en in alle situaties gelden. Dat is maar goed ook, want voor veel kinderen is betrokkenheid en lichamelijk contact een voorwaarde om te groeien.

Er is echter wel één heel duidelijke grens, namelijk dat seksuele contacten en handelingen tussen begeleiders en jeugdige deelnemers absoluut niet toelaatbaar zijn. Ook in het wetboek van strafrecht is iedere seksuele toenadering naar jeugdigen onder de 16 jaar strafbaar gesteld. Daarom hebben wij als afdeling voor de vrijwilligers die activiteiten voor kinderen en jeugdigen begeleiden onderstaande gedragscode opgesteld. Wanneer je bij ons als vrijwilliger jeugdactiviteiten begeleidt, vragen wij je deze gedragscode te ondertekenen. Hiermee verklaar je dat je de gedragscode kent en niet tegen de gedragscode in zult handelen.

1. De begeleider zorgt voor een omgeving en een sfeer waarin ieder kind veilig en gerespecteerd voelt.
2. De begeleider onthoudt zich ervan kinderen te bejegenen op een wijze die hen in hun waardigheid aantast.
3. De begeleider dringt niet verder door in het privéleven van de deelnemers dan functioneel noodzakelijk is. De begeleider ontvangt geen kinderen thuis.
4. De begeleider onthoudt zich van elke vorm van seksueel gedrag ten opzichte van de deelnemers. Seksuele handelingen, contacten en relaties tussen begeleider en kinderen zijn onder geen beding geoorloofd.
5. De begeleider mag de kinderen niet op zodanige wijze aanraken, dat deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren kan worden.
6. De begeleider heeft de plicht de deelnemers naar vermogen te beschermen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en seksueel gedrag en zal er actief op toezien dat de gedragscode door iedereen die bij de pupil is betrokken, wordt nageleefd.
7. Indien de begeleider gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze gedragscode en bij vermoedens van seksueel gedrag meldt hij of zij dat bij de voorzitter van het bestuur of één van de andere bestuursleden.
8. In gevallen waar de gedragscode niet voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen is het de verantwoordelijkheid van de begeleider in de geest van de gedragscode te handelen en zo nodig daarover in contact te treden met de werkgroep coördinator of de voorzitter van het bestuur.

In geval van ongewenst gedrag kan een IVN-vrijwilliger of deelnemer aan een IVN-activiteit - als slachtoffer of getuige - daarvan melding maken bij het bestuur. Een van de bestuursleden fungeert daarbij als 'formele vertrouwenspersoon' van het bestuur. We maken onderscheid tussen minder ernstige en ernstiger gevallen.

Minder ernstige gevallen

In minder ernstige gevallen overlegt het bestuurslid met de melder, wie in deze situatie het best als vertrouwenspersoon kan optreden. Indien dat niet het desbetreffende bestuurslid is, neemt deze contact op met de beoogde vertrouwenspersoon.

De vertrouwenspersoon bespreekt in overleg met melder en slachtoffer de problemen met de (vermoedelijke) dader en probeert tot een oplossing te komen.

Ernstiger gevallen

Bij ernstiger gevallen wordt de klacht in behandeling genomen door een vertrouwenscommissie, die door de voorzitter van het bestuur in overleg met de melder maar ook met de dader wordt samengesteld.

Binnen de commissie treedt één van de leden als woordvoeder op. De commissie behandelt alle informatie vertrouwelijk.

De commissie gaat als volgt te werk:

- De commissie voert een gesprek met degene die het incident heeft gemeld (en het slachtoffer, indien niet dezelfde persoon);
- De commissie voert een gesprek met de beschuldigde;
- De commissie rapporteert aan het bestuur. In geval van een (verdenking van een) strafbaar feit doet het slachtoffer of de commissie -in overleg met het bestuur- aangifte bij de politie. Dit wordt gerapporteerd aan de landelijke vertrouwenscommissie;
- Het bestuur doet uitspraak (rehabilitatie, berisping, royement etc.), neemt eventueel verdere maatregelen (zoals ontzegging van toegang) en informeert de betrokkenen;
- Bij royement wordt de daarvoor in de afdelingsstatuten vastgestelde procedure gevolgd;
- De commissie zorgt in overleg met het bestuur voor evaluatie en afsluiting;
- De commissie zorgt voor -vertrouwelijke- registratie en archivering van alle stukken (met een vast te stellen bewaartermijn).